

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntopyyntö TEM/1260/03.01.01/2016 TEM030:00/2018

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kasvupalveluvirastosta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Valtiontalouden tarkastusvirastolta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi kasvupalveluvirastosta. Esitys täydentää 5.4.2018 eduskunnalle annettua hallituksen esitystä laiksi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 35/2018 vp). Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevassa hallituksen esityksessä avoimeksi jääneitä tehtäviä olivat muun muassa maakunnan myöntämien eräiden tukien ja korvausten maksamiseen liittyvät tehtävät sekä kasvupalveluissa, niiden järjestämisessä, johtamisessa ja seurannassa käytettäviä valtakunnallisia järjestelmiä ja alustoja koskevat tehtävät sekä näiden järjestelmien käytön tukipalvelut.

Esitetyllä lailla säädettäisiin maksamista ja järjestelmäpalveluja koskevien tehtävien hoidon jatkamisesta ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa (KEHA-keskus), jonka nimi muutettaisiin Kasvupalveluvirastoksi. Kasvupalveluvirasto kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan, toimisi työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa sekä toteuttaisi sen asettamia tavoitteita ja tuottaisi sen tilaamia palveluja. Viraston johtokunnassa olisi maakunnilla edustus.

Tarkastusvirasto esittää lausuntonaan seuraavaa.

Tarkastusvirasto pitää tarkoituksenmukaisena, että alkuvuodesta 2018 tehdyn maakuntien talous- ja henkilöstöhallinnon palveluskeskus Hetli Oy:n alasajopäätöksen seurauksena KEHA-keskuksen asemaa virastona tarkennetaan lainsäädäntömuutoksin. Tämä merkitsee sitä, että KEHA-keskuksen perustehtävinä tulevat säilymään digitalisaatio- ja maksatustehtävät. Näitä tehtäviä hoitavien virkamiesten ja työntekijöiden palvelussuhteet tulisivat siten esityksen mukaan jatkumaan keskeytyksittä. Tarkastusvirasto korosti lausunnossaan (26.4.2017) luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluista sitä, että muutosprosessissa tulisi varmistaa tehtävien hoidon kitkaton jatkuminen. Tarkastusvirasto katsoo, että lakiesitys Kasvupalveluvirastosta tukee tehtävien hoidon jatkuvuutta.

Tarkastusvirasto katsoo myös, että tehtävien keskittäminen tuo synergiaetuja. Tehtävien keskittäminen Kasvupalveluvirastoon tukee myös tietojärjestelmien yhdenmukaisuutta kasvupalveluissa. Lausunnossaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluista tarkastusvirasto kiinnitti huomiota tietojärjestelmien kehitykseen ja yhdenmukaisuuteen kasvupalvelujärjestelmässä sekä siihen, että nykymallissa tehtyjen tehostamis- ja keskittämistoimien menettäminen voisi aiheuttaa kustannustehottomuutta, jos tehtäviä hajautettaisiin ja hajauttaminen edellyttäisi lisärekrytointeja. Käsillä olevassa esityksessä (Esityksen vaikutukset) todetaan kuitenkin, että kasvupalvelujen tietohallintopalveluja koskevat tehtävät edellyttäisivät todennäköisesti maakuntien hallinnon käynnistyessä nykyistä enemmän resursseja. Tätä ei voida pitää hyvänä suuntana, mikäli kasvupalvelujen järjestämisellä tavoitellaan kustannustehokkuutta (ks. HE 35/2018 vp, yksityiskohtaiset perustelut 5 luku 30 § sekä yleisperustelujen johdanto).

Esityksen mukaan valtion ja maakuntien yhdessä käyttämistä työ- ja elinkeinoministeriön järjestämistä tietojärjestelmistä ja alustoista säädetään alueiden ja kehittämistä ja kasvupalveluista annetussa laissa. Kasvupalvelujen järjestämisen, johtamisen ja seurannan teknisistä välineistä säädetään kasvupalvelujen tiedonhallintaa koskevassa laissa, jota koskeva esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2018. Kasvupalvelujen toimialariippuvaiset tietohallintopalvelut sekä eräät tukien ja korvausten maksamista

koskevat tehtävät jäisivät Kasvupalveluviraston hoidettavaksi. Nykyiset KEHA-keskuksen yhteiset tietohallintopalvelut siirtyisivät muiden kuin kasvupalvelujen osalta maakuntalain 122 §:ssä tarkoitetun maakuntien tieto- ja viestintäteknisten palvelujen palvelukeskuksen (Vimana Oy) tehtäväksi. Tarkastusvirasto pitää aiemmin (26.4.2017) luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista antaman lausunnon mukaisesti edelleen tärkeänä, että kasvupalveluja koskevan tietoarkkitehtuurin sekä tietojärjestelmien yhtenäistämällä ja korvaavien järjestelmien rakentamisella on kiire, koska nykyiset TE-toimistojen ja ELY-keskusten käyttämät järjestelmät ovat elinkaarensa päässä.

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan lakiesityksestä tai sen perusteluista ei ilmene se, mikä on Kasvupalveluviraston rooli maakuntien myöntämien avustusten käytön valvonnassa ja tähän liittyen myös tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellisten sitovien määräysten ja ohjeiden antamisessa maakunnille. Näihin liittyviä kysymyksiä, jotka eivät tarkastusviraston näkemyksen mukaan käy riittävällä tavalla ilmi lakiesityksestä, ovat erityisesti seuraavat:

- Onko Kasvupalveluvirastolla jatkossa mahdollisuus ennen avustusten maksamista varmistua menon laillisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta?
- Voiko Kasvupalveluvirasto antaa maakuntia sitovia määräyksiä tukien myöntämiseen ja niiden valvontaan liittyen?
- Miten varmistetaan, että varojen hallinnoinnissa noudatetaan valtion talousarviota, valtionavustuskäytäntöä ja muita talousarviota koskevia keskeisiä säädöksiä?
- Kuinka tai miltä osin vastuu menon laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden varmistamisesta tulotaiisiin osoittamaan maakunnille lainsäädännössä?

Jos näistä asioista säädetään jossakin muussa laissa, olisi lakiesityksen perusteluissa syytä tuoda tämä esille.

Ennen menettelyn käyttöönottoa työ- ja elinkeinoministeriön tulee yhdessä valtiovarainministeriön ja tarvittaessa Valtiokonttorin kanssa ratkaista, miten näitä varoja koskeva kirjanpito järjestetään niin, että se noudattaa hyvää kirjanpitoa ja varmistaa valtion talousarvion toteutumisen seurannan.

Marko Männikkö
ylivohtaja

Osmo Halonen
johtava tuloksellisuustarkastaja